

CONTRIBUȚII LA STUDIUL IMPORTULUI CERAMICII ROMANE ÎN AȘEZĂRILE GETO-DACE DIN CÎMPIA ROMÂNĂ

GEORGE TROHANI

Săpăturile arheologice efectuate în Cîmpia Română au dus, printre altele, la descoperirea a numeroase așezări geto-dace.¹ Perioada de maximă locuire a acestora se constată între mijlocul secolului II și mijlocul secolului I î.e.n. După mijlocul secolului I î.e.n., pentru zona de cîmpie dintre Dunăre și dealurile subcarpatice, intensitatea locuirii scade.² Sfîrșitul așezărilor romane este pus în legătură cu mutările de populații, din nordul în sudul Dunării, efectuate de către Tiberius Aelius Catus.³ Așezările din nordul Cîmpiei Române continuă a fi locuite în vremea romanilor.⁴

În ceea ce privește dezvoltarea social-economică, perioada cuprinzînd secolele I î.e.n. și I e.n. reprezintă epoca clasică de dezvoltare a civilizației geto-dace.⁵ Din punct de vedere social-politic societatea locală atinge acum apogeul său constituindu-se într-un stat condus de către Burebista și mai apoi Decebal.

Progresele realizate de geto-daci în diferite ramuri ale activității vieții materiale se datoresc într-o anumită măsură și deselor contacte cu lumea sud-dunăreană traco-greco-romană. Studiîndu-se aria de răspîndire a diferitelor obiecte de import venite din această lume s-a constatat pentru secolele IV î.e.n. — I e.n. existența a numeroase drumuri comerciale situate îndeosebi de-a lungul principalelor cursuri de riuri din Cîmpia Română.⁶

În privința locului de origine a principalelor obiecte s-a stabilit încă de mult o predominare a relațiilor comerciale

cu negustorii greci din regiunea vest-pontică și din nordul Mării Egee. Cererea de produse provenite din import va fi atît de mare încît, în cele din urmă, artizanii geto-daci vor trece la imitarea lor — monete, ceramică, etc.

Începînd cu sfîrșitul secolului II î.e.n. și prima jumătate a secolului I î.e.n. situația politică din Peninsula Balcanică suferă profunde transformări. Dinspre vest spre est și de la sud la nord are loc o tot mai accentuată înaintare a forței romane. Transformarea diferitelor regiuni în provincii romane este însoțită și de o pătrundere tot mai intensă a produselor romane. Dar în același timp se observă și un contracurent, numeroase piese locale fiind asimilate și utilizate de către noii veniți.

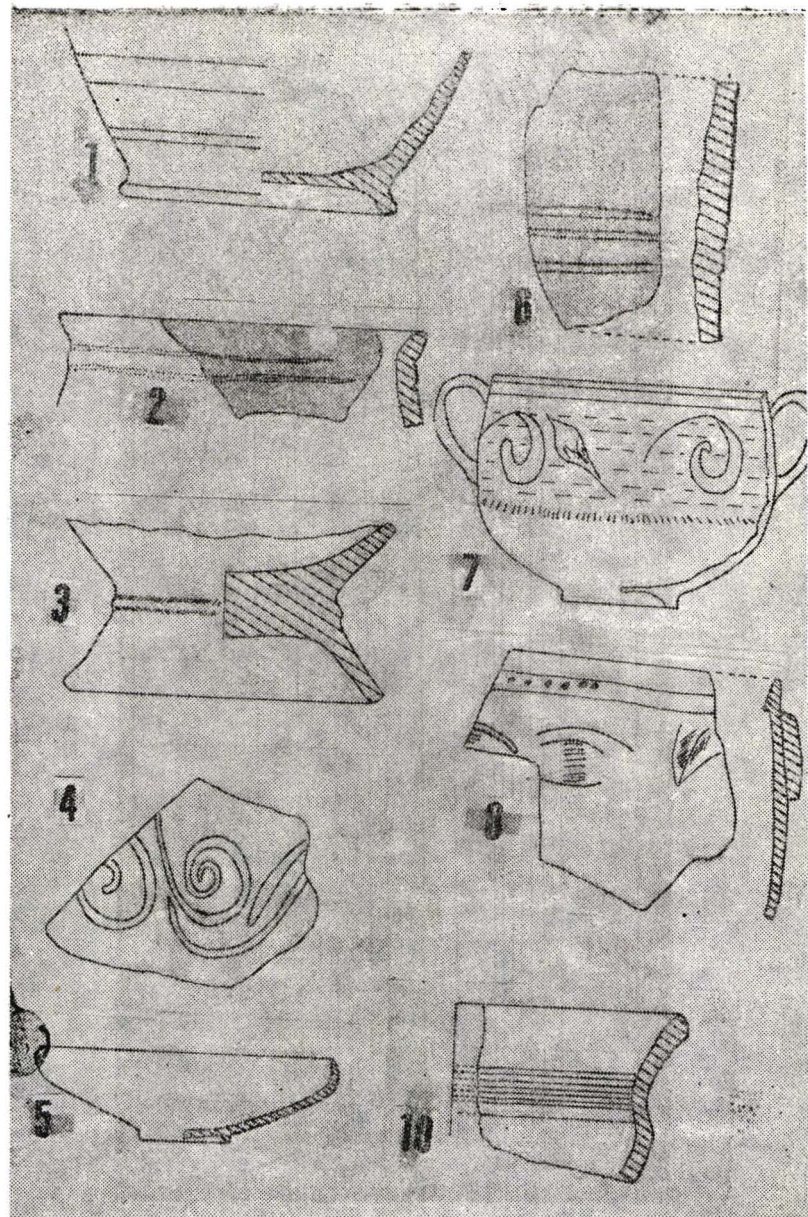
Arheologic, în așezările geto-dace din Cîmpia Română, s-a constatat pătrunderea, începînd cu sfîrșitul secolului II î.e.n., a monedelor republicane romane. Pătrunderea lor va avea o importanță atît de mare încît geto-dacii vor renunța la monedele lor, imitații ale celor macedonene, trecînd la baterea de monede de tip roman.⁷

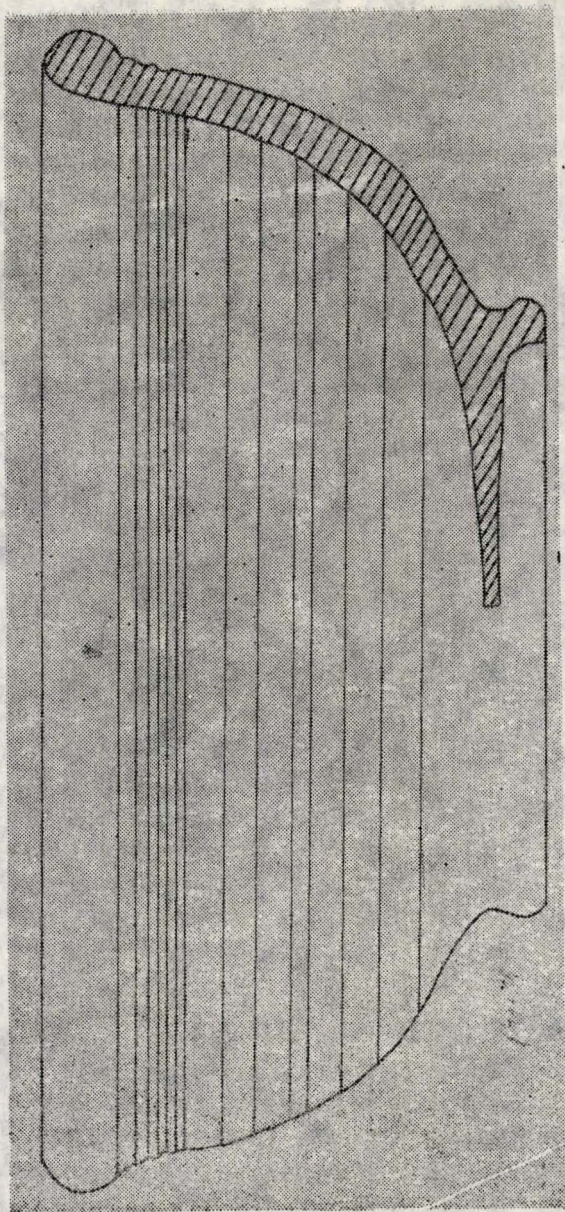
Situația este oarecum asemănătoare și în privința pătrunderii vaselor ceramice, deși geto-dacii din Cîmpia Română vor rămîne consecvenți la tradiționalele lor legături comerciale cu regiunile din estul și sud-estul Peninsulei Balcanice, prin urmare și ale Imperiului Roman.

Data pătrunderii primelor produse ceramice romane în așezările geto-dace din Cîmpia Română este destul de anevoios încă de stabilit. Și aceasta deoarece atît geții din nordul cît și cei din sudul Dunării, pe parcursul secolelor II—I î.e.n., sînt consecvenți în utilizarea vaselor tradiționale locale.

Din prima jumătate a secolului I î.e.n. datează mai multe fragmente ceramice provenind din import. Astfel la Vlădi-ceasca a fost descoperit un fragment din jumătatea inferioară a unei căni sau castron,⁸ cu fundul inelar, decorat cu caneluri orizontale incizate. Pasta fină este de culoare cărămizie, iar la exterior se află o angobă alb-gălbuie (Fig. 1/1).

Tot acestei perioade îi aparțin cîteva vase dintr-o pastă de culoare cenușie și acoperite la exterior cu un firnis negru. În afara unor fragmente de la Chirnoși și buza unui vas de

la Vlădiceasca⁹ (Fig. 1/2) datată însă pe la mijlocul secolului I î.e.n., se remarcă partea inferioară a unui vas cu picior tronconic descoperit la Cătălui — Căscioarele¹⁰ (Fig. 1/3).

Locul de origine al acestor fragmente ceramice trebuie să fie în lumea elenistică sud dunăreană, probabil din regiunea vest pontică, ce întreținea încă din secolele anterioare strânse relații comerciale cu Cimpia Română.

În orizonturile superioare, datind din a doua jumătate a secolului I î.e.n. și începutul secolului I e.n. ale mai multor așezări geto-dace, se găsesc relativ numeroase fragmente ceramice din pastă fină, cărămizie, cu angobă roșie — Vlădiceasca¹¹ Păpăști¹², Ulmeni¹³ (Fig. 1/5), Cătălui — Căscioarele¹⁴ (Fig. 1/6). Forma predominantă o reprezintă strachina, nelipsind însă și căniile. Dar în acest din urmă caz se pare că este vorba mai curând de o imitare a tehnicii de lucru greco-romane pe vase de o formă tradițional autohtonă. De altfel, chiar prezența canelurilor incizate pe partea superioară a corpului, precum și grosimea de cca 0,6 cm a pereților vasului, ne îndeamnă a le socoti similare cu binecunoscutele căni geto-dace de formă bitronconică de culoare cenușie.

Situația este prin urmare identică cu cea a ulcioarelor de la sfârșitul secolului II și prima jumătate a secolului I î.e.n., pe care mai mulți cercetători le socotesc o imitație geto-dacă a vaselor de aceeași formă produse de către romani, dar și de greci sau celți¹⁵.

Tot perioadei ce cuprinde a doua jumătate a secolului I î.e.n. îi aparține un fragment ceramic descoperit la Vlădiceasca și decorat la exterior cu motive florale pictate cu aib.¹⁶ (Fig. 1/4).

Tot din import, din lumea sud-balcanică, provin câteva vase ceramice lucrate dintr-o pasă fină dar de culoare albicioasă, descoperite în special la Vlădiceasca. Datarea lor, pe baza stratigrafiei și a analogiilor, a fost stabilită în a doua jumătate a secolului I î.e.n. și prima jumătate a secolului I e.n. (Fig. 1/10).

Deosebit de importantă este descoperirea recentă, tot la Vlădiceasca, a unui castron cu buză îngroșată în exterior și decorat sub ea cu trei caneluri incizate. Pe corp, la exterior,

se află alte căneluri în relief (Fig. 2). Prezența acestui vas într-o așezare al cărei sfârșit a fost stabilit în jurul anilor 8—12 e.n. ridică numeroase noi probleme ce nu fac subiectul prezentei expuneri.

Pentru moment nu putem încă stabili dacă vasele prezentate mai sus sînt de origine elenistică sau romană. Înclinăm a le socoti elenistice, deși după mijlocul secolului I î.e.n. Imperiul Roman se apropie tot mai mult de Dunăre, la început militar, pentru ca de o prezență efectiv romană în zonă să se poată vorbi după primii ani ai erei noastre.

În afara amforelor grecești, ce continuă a pătrunde în tot secolul I î.e.n., ceramica de lux este reprezentată, între mijlocul secolului II și mijlocul secolului I î.e.n., prin imitațiile de boluri „deliene” cu o deosebit de bogată decorație în relief.¹⁷ Aceasta este și cauza pentru care vasele romane cu decor în relief își vor face apariția în așezările getice de abia în a doua jumătate a secolului I î.e.n., după încetarea producerii de către localnici a bolurilor de tip delian, iar vasele terra sigillata odată cu pătrunderea primelor unități militare romane ce luptă pe aceste locuri (sfârșitul secolului I e.n.)¹⁸.

Din rîndul vaselor cu decor în relief se remarcă :

— un fragment de pahar descoperit la biserica Bucur din București, datat în secolul I î.e.n.¹⁹;

— un castron-bol cu angobă roșie și decorat cu flori în relief, alături de alte vase cu decor în relief, datat în secolul I e.n. și descoperit la Zimnicea²⁰ (Fig. 1/7) ;

— un fund de bol inelar, de la Cătălui — Căscioarele²¹;

— un castron-bol cu angobă roșie, decorat cu linii și puncte incizate, încrustate cu alb, descoperit la Cătălui — Căscioarele²² în partea superioară a nivelului II de locuire cu urme materiale din secolele I î.e.n. — I e.n. (Fig. 1/8).

Aceste tipuri de vase sînt întîlnite mai ales în cursul secolului I e.n., și în special după mijlocul lui, ca de altfel și kantharoi cu decor pictat. Dar, spre deosebire de bolurile de după mijlocul secolului I e.n., care au buza puțin răsfrîntă în exterior, cele de la Zimnicea și Cătălui — Căscioa-

rele o au îngroșată și teșită oblic în interior. În plus aceste ultime exemple sînt încrustate, în interiorul decorului incizat, cu o substanță albă.

De aceea descoperirea lor în nivele de la sfîrșitul secolului I î.e.n. și începutul secolului I e.n. este deosebit de importantă, ele reprezentînd primul val de ceramică strict romană pătruns la nord de Dunăre.

În privința căilor de pătrundere ale acestor piese înclinăm spre cea continentală de pe văile Iskărului și Iantrei, iar apoi pe Dunăre și pe afluenții săi nordici. De altfel aceste drumuri erau folosite încă din secolul II î.e.n. de către negustorii din Thasos și Macedonia¹⁵, zone care încă din 148 î.e.n. deveniseră provincii romane. Bineînțeles că nu exclu-dem existența și a unui alt drum comercial prin sudul Dobrogei și apoi pe Dunăre în sus.

Prin toate cele prezentate mai sus reies încă o dată strînsese legături dintre geto-dacii nord dunăreni și lumea sud-dunăreană traco-greco-romană. Iar relatarea strînselor relații comerciale cu negustorii romani, mult înaintea consolidării militare a Imperiului Roman la Dunăre, contribuie la mai buna cunoaștere a simbiozei de mai tîrziu daco-romane ce va duce la formarea poporului român.

N O T E:

¹ R. Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*, București 1966, passim; M. Turcu, *Geto-dacii din Cîmpia Munteniei*, București, 1979, passim.

² G. Trohani, *Cercetări Arheologice*, II, MIRS, 1976, p. 128—129.

³ Strabon, VII, 3, 10.

⁴ G. Trohani, *Contribuții la istoria geto-dacilor din centrul Cîmpiei Române*, (sub tipar într-un volum al Editurii Dacia din Cluj-Napoca).

⁵ I.H. Crișan, *Ceramica daco-getică*, București, 1969, p. 151—153.

⁶ Fl. Preda, *Apulum*, XI, 1973, p. 37—66; I. Glodariu, *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, 1974.

⁷ C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, București, 1973, p. 345—352 cu bibliografia.

- ⁸ G. Trohani, *Cercetări Arheologice*, II, MIRSȚ, 1976, p. 125, fig. 20/3.
- ⁹ ibidem, p. 128, fig. 20/6.
- ¹⁰ Gh. Cantacuzino și G. Trohani, *Cercetări Arheologice*, III, MIRSȚ (sub tipar).
- ¹¹ G. Trohani, *Cercetări Arheologice*, II, MIRSȚ, 1976, p. 128.
- ¹² I. Glodariu, op. cit., p. 216—218, nr. 35, *passim*.
- ¹³ ibidem, p. 220, nr. 49, a, pl. XXIII.
- ¹⁴ vezi nota 10.
- ¹⁵ I. H. Crișan, op. cit., p. 172, fig. 87; G. Popilian, **Ceramica romană din Oltenia**, Craiova, 1976, p. 83.
- ¹⁶ G. Trohani, *Cercetări Arheologice*, I, MIRSȚ, 1975, p. 171, fig. 25.
- ¹⁷ Al. Vulpe și M. Gheorghiuță, *Dacia*, N.S., XX, 1976, p. 167—198.
- ¹⁸ G. Popilian, op. cit., p. 24 și 150.
- ¹⁹ I. Glodariu, op. cit., p. 210, nr. 7/e, pl. XXII.
- ²⁰ ibidem, p. 221, nr. 52/a—i, pl. XXII.
- ²¹ vezi nota 10.
- ²² vezi nota 10.
- ²³ I. Bogdan — Cătănicu, *Studii și Cercetări Numismatice*, VI, 1975, p. 182, fig. 4.